

בשלח (300)

הפחותים בעם "הלכו ביבשה בתוך הים" ולא נכנסו אל תוך הים עד שראו את היבשה, ולהם היו המים חימה עזה, כי מחוסר אמונתם היו נתונים בדין אם להינצל אם להיטבע. *ספר "עלים לתרופה" בשם כלי יקר*

וַיִּירָאוּ הָעָם אֶת ה' וַיֹּאמְרוּ בְּפִי וַיִּבְרְאוּ עֲבָדָיו (יד. לא) יש לדקדק, דלכאורה "אמונה" קודמת ל"יראה", כי רק לאחר שאדם מאמין בהש"ת, ממילא הוא ירא ממנו. ואילו כאן נאמר להיפך: בתחילה "וייראו", ולאחר מכן "ויאמינו". כמו כן צ"ב, דמשמע כאן שעד עכשיו לא האמינו ישראל בהקב"ה, ואילו לעיל (ד. לא) כתיב: "ויאמן העם". ונראה, דשתי דרגות של אמונה הנה. ודאי, כי ללא אמונה, לא שייכא יראת שמים. כי ללא אמונה, ממי הוא ירא? אבל כמו כן נכון מאוד, שרק לאחר יראת שמים, אמונתו מכוונת ואינה סוטה לאמונת פתיים המאמינים לכל דבר. ומובן כמו כן, מה שנאמר "וַיִּירָאוּ בְּפִי וַיִּבְרְאוּ עֲבָדָיו". משום שרק לאחר ה"וייראו" גם האמונה במשה רבינו, אף היא מכוונת, כי שורשה ביראת שמים בלבד. ולכן מדגישים, שמשה רבינו בא בכח 'עבדו' של הקב"ה, ורק בזה שייכא אמונה, לא משום 'אסמכתא' או 'הוכחה' אחרת. כי כך הוא הסדר: רק כשמאמינים בו יתברך, יראים ממנו, כביכול. אבל כמו כן, רק לאחר ש'יראים' יראת שמים אמיתית, האמונה אמנם מתחזקת ומתכוונת.

רב מרדכי אזרחי שליט"א בספרו "ברכת מרדכי"

עוֹנְשֵׁי שָׁמַיִם אֵינָם יִצְרָה חֲדָשָׁה, אֲלֵא עֲצָם הַסֵּרֶת הַהִשְׁגָּחָה

ה' אִישׁ מִלְחָמָה ה' שָׁמוּ (טו. ג) "ה' שָׁמוּ", מלחמותיו לא בכלי זיין, אלא בשמו הוא נלחם כמו שאמר דוד ואנכי בא אליך בשם ה' צבא-ות (רש"י). ביאר זאת הרבי יצחק ירוחם ברודיאנסקי ע"פ רש"י (לקמן יב) "נטית ימינך תבלעמו ארץ", נטית ימינך, כשהקב"ה נוטה ידו הרשעים כלים ונופלים לפי שהכל נתון בידו ונופלים בהטייתה וכן הוא אומר "וה' יטה ידו וכשל עוזו ונפל עזו ויחדו כלם יכליון" (ישעיהו לא. ג) משל לכלי זכוכית הנתונים ביד אדם מטה ידו מעט והינן נופלין ומשתברין. היינו שהיות שהכל נתון בידו והוא מחיה ומקיים את כולם. אם כן בכדי להעניש את הרשעים לא צריך הקב"ה לפעול ולחדש פעולה, אלא אם רק מפסיק לרגע קטן להחזיקם, מיד הם כלים ונופלים. זה הכוונה שהקב"ה אינו נלחם בכלי זיין אלא בשמו, היינו שם הוי"ה שבו הוא מהוה ומקיים את המציאות שאף שהדרך שבה הכה ה' את המצרים היה ע"י שטבעו בים, אין זה נחשב לנלחם בכלי זיין, אלא

וְחַמְשִׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאָרֶץ מִצְרָיִם (יג. יח) **אֵין חֲמוּשִׁים אֲלֵא מְזוּיָנִים** (רש"י)

לכאורה יש להבין כיון שיצאו ישראל מזוינים למלחמה, למה בעמדם על הים לא ציוה הקב"ה לבני ישראל שילחמו עם מצרים, וה' ילחם להם, וינצחו ישראל בדרך הטבע, ולאיזה טעם עשה הקב"ה נס גדול, שלא כדרך הטבע, לקרוע להם הים ולנער פרעה וחילו בים סוף. אבל מדרך המוסר איננו נכון שישראל בעצמם יעמדו נגד מצרים ללחום נגדם בחרב שבידם, כי אכסניה היו להם. ומפני כך ציוה הקב"ה "לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו" (דברים כג. ח), בור ששתית ממנו מים, אל תזרוק בו אבן. לכן ציוה הקב"ה ויבואו בני ישראל בתוך הים ביבשה ויבקעו המים ולא ילחמו בני ישראל בעצמם נגדם. וזה שמשיענו קרא הכי מוסר ודרך ארץ, שחמושים עלו בני ישראל, ואף על פי כן לא רצה הקב"ה שילחמו עמהם, אלא הקב"ה בקע הים לפניהם. *תורת משה לבעל "חתם סופר"*

וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף (יג. יט)

מפרש ב"מגילת עמוקים", כי משה רבנו לקח תחילת הנהגתו את בני ישראל, ללמוד מעצמותו של יוסף הצדיק. אף כי אחרים מכווהו לעבד למצרים, לא נקם ולא נטר, אדרבה כלכלם בלחם לפי הטף, ואמר להם: "אלוקים חשבה לטובה, אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם". כך משה רבנו לקח את מידתו, שאף כאשר בני ישראל התלוונו ורגנו, עם כל זאת התפלל עליהם ומסר נפשו עבורם. אמר רה"ק ר"מ מקאסוב, משה רבינו מסמל את עמוד התורה, "משה קיבל תורה מסיני". נטל עמו משה רבינו את כוחו של יוסף הצדיק, הרומז לפרנסה ולהשפעה, כמו שכתוב "ויוסף הוא השליט על הארץ הוא המשביר כל עם הארץ". שילב את שני הכוחות שתהיה פרנסה ללומדי התורה ויוכלו להתקיים. *ספר "יגדיל תורה"*

וַיָּבֹאוּ בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בַּיַּבֵּשָׁה וְהַיָּם לָהֶם חוֹמָה (יד. כב) כאן הקדים "תוך הים" ל"יבשה", ובסמוך (פסוק כט), אמר בהיפוך: "ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים", וגם נאמר כאן "חומה" מלא וי"ו, ושם נאמר "חמה" בלא וי"ו. ובילקוט מסיק שהוא לשון אף וחימה, לפי שהיו ישראל נתונים בדין אם להינצל או להיטבע עם המצריים, ואם כן למה לא נאמר כאן גם "חמה". אלא שהיו ישראל כתות כתות על הים. הטובים מישראל באו תיכף אל הים באמצעותו אף על פי שעדיין לא ראו את היבשה, כי האמינו בה' והלכו קודם "בתוך הים" ואחר כך "ביבשה", ולהם היה המים לחומה להגן בעדם. אבל

מכיון שכל הקיום של הים והמצרים הוא ע"י שמו, א"כ כאשר מפסיק לרגע להחיותם ממילא הם כלים.

ספר "לתתך עליון"

וְכָרַח אֶפְיָךְ נְעָרְמוּ מִים (טו. ח)

התרגום אומר על כך: "חכימו מיא", המים החכימו, כי כשם שבשעת בריאת האדם נעשה האדם לבר דעת, ל"ויפח באפיו רוח חיים", כפי שאומר התרגום על הפסוק: "ויהי האדם לנפש חיה", "לרוח ממללא", כלומר, שניתנו לאדם כוח הדיבור והדעת. מה שלא ניתן לשאר הברואים, כך גם מימי ים סוף קבלו את ודות ל"רוח אפיק" חכמה ודעת עד שידעו אימתי לנוס ואימתי לחזור. וזהו "חכימו מיא" הגר"א

נְחִיתָ בְּחֶסֶדְךָ עִם זֶה גָּאֲלָתָּ גְּהִלָּתָּ בְּעֶזְרְךָ אֶל נְוֵה קְדָשְׁךָ (טו. יג)

אמר החפץ חיים זצ"ל, בתנא דבי אליהו (פכ.ג) כותב שבזמן שישראל היו משועבדים במצרים, ראו שאין להם כל עצה להנצל מגזרותיו של פרעה הרשע, והעינוי מתגבר מיום ליום. הסכימו ביניהם וכתרו ברית לגמול חסד איש עם רעהו, כדי שיתעורר חסד ה' עליהם ויזכו להגאל. על הפסוק "ה' צלך" (תהלים קכא. ה) אומרים חז"ל, שהנהגת ה' עם הברואים היא כצילו של אדם, וכפי שהאדם מתנהג עם אחרים כן מתנהגים עמו. וזאת כוונת המדרש, "נחית בחסדך", שנגאלו בזכות החסד שהתנהגו זה עם זה. כן צריכים אנו לעשות בימינו, להתחזק בחסד ועל ידי זה יתכפרו עוונותינו, כדכתוב (משלי טז. ו): "בחסד ואמת יכופר עוון", ותתקרב הגאולה. וכן איתא בילקוט (ירמיה טז. ו) "שאלו תלמידיו את רבי אליעזר, מה יעשה אדם וינצל מחבלי משיח? אמר להם: יעסוק בתורה ובגמילות חסדים"

ספר "ילקוט מאיש לרעהו"

שֵׁם שָׁם לוֹ חֶק וּמִשְׁפָּט וְשֵׁם נִסְהוּ...אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל ה' אֲלֹהֶיךָ...כִּי אֲנִי ה' רָפָאָךְ (טו. כה. כו)

השם יתברך הורה שם למשה רבנו את חכמת המדע בצמחים ובכוחות הרפואה הצפונים בכל אחד מהם. בין צמחי העשב ישנם כאלה שכוחם הוא בבחינת 'סגולה' שסיבת השפעתם אינה מובנת, אלא עובדה קיימת היא בלבד. מאידך ישנם עשבים שהשפעתם הרפואית מובנת על פי מדע הרפואה. מספרת לנו התורה: "שֵׁם שָׁם לוֹ חֶק", השם יתברך הראה למשה רבנו את צמחי העשב, שהם בבחינת סגולה ו"חֶק", וכן את צמחי העשב שהשפעתם היא בבחינת "מִשְׁפָּט", המובן לכל: ומשה רבנו ניסה מיד את כל העשבים הללו "וְשֵׁם נִסְהוּ". אזי אומר השם יתברך, כי כאשר תשתמשו בכל אמצעי הרפואה הללו הן בסגולות והן באלה שהשפעתם מובנת על פי מדע הרפואה, אל לכם לשכוח, כי כל זה יעזור לכם רק "אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל ה' אֲלֹהֶיךָ", כאשר יחד

עם זה תתפללו לאלוקים, אזי תבוא הרפואה, "כִּי אֲנִי ה' רָפָאָךְ".

ספר "מענינה של תורה"

וַיֵּצֵא הָעָם וְלָקְטוּ דָבָר יוֹם בְּיוֹמוֹ (טז. ד)

קשה להבין מלת "דָבָר", דהיה לו לומר מאכל יום ביומו, ונראה דבערב פסח היו המלקטים אומרים ומכוונים בשעת הלקיטה לשם מצת מצוה, או בערב שבת היו אומרים יין לשם קידוש וחלה לשם סעודת שבת, וכיו"ב, וע"ז נשפע במן טעם המצה היין והחלה, הכל לפי הזמן. ולכן כתיב דבר יום ביומו, שבכל יום היו המלקטים מדברים דיבורים מיוחדים לאותו יום ולאותו זמן, ועי"ז לקטו מיני מאכלים שנוצרו ע"י דיבורים.

ספר "מקח טוב"

הלכה: עניית אמר אחר ברכת עצמו

ואם ענה אמן אחר ברכת עצמו, אם זה ברכת הנהנין או ברכת המצוות, הרי זה הפסק בין ברכתו להדבר שמברך עליו, וצריך לחזור ולברך. כל זה שאמרנו, הוא רק שלא יענה המברך את האמן בעצמו, אבל לצאת ידי עניית אמן מדין שומע כעונה, ע"י שמיעה מאחרים העונים אמן על ברכתו רשאי, ונכון לכתחילה לנוהג כן והנוהג "ספר נוטרי אמן".

פתגם: הרכה אנשים חייבים את הצלחתם לקשיים העצומים שהם עברו בדרך אליה. ספר "שמחלה"

חקירה: השבע לי דלא פרעתין

כדי להפסיק דעתו של בעל הבית, או שמשום כך גם הפקיעו ממנו את המזון עד שישבע (פרי משה שבועות ממון כג) ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: רמז במקרא

שאלו לחריף אחד רמז לפתגם הרומי הידוע: אם רצונך בשלום, הכן עצמך למלחמה? השיב הלה מיניה וביה: בקש שלום ורדפהו. ספר "חד וחלק" חלק ג (דף קעב)

שבת שלום

יוצא לאור הרפואה שלימה של דינה בת מרים, הוסה אסתר בת רחל כחלא קטי, אברהם בן רבקה, מאיר בן גבי זווירה, אליהו בן תמר, ראובן בן איוז, ששא בנימין בין קארין מרים, פליקס סעידו בן אטו מסעודה, ויקטוריה שושנה בת ג'וסי חנה, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, שמחה ג'וזת בת אליו, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלום, אלחנן בן חנה אנושקה, רבקה בת ליה, רישאר שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמנוה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה, יעל רייזל בת מרטין היימה שמחה. זיווג הגון: לאלודי רחל מלכה בת חשמה, ולציפורה לידיה בת רבקה, ליוסף גבריאל בן רבקה, למרים בת רבקה. הצלחה לחנה בת אסתר וליינתן מרדכי בן שמחה בריכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'יזיל לאוני. לעילוי נשמת: אליהו בן זהרה, ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלח, יוסף בן מייכה. מוריס משה בן מרי מרים. משה בן מזל פורטונה. שמחה בת קמיר. מיכאל צ'רילי בן ג'ולייט אסתר. אמיל חיים בן עזו עזיזה, רחל בת מיה.

